

Titel

Svømmestjerner – under overfladen

Tema:

Dokumentarfilm, elitesvømning, pres, spiseforstyrrelse

Fag:

Dansk

Målgruppe:

8.-10. klasse

Data om læremidlerne:

"Svømmestjerner – under overfladen", DR1, 22-04-19, 44 minutter

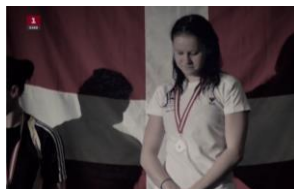
"Alt for kliquen (1)", DR3, 22-02-19, 35 minutter

"Oprør fra ghettoen (3)", DR2, 15-12-2015, 43 minutter

Vejledningen her kan bruges af dansklærere i overbygningen og bygger på et samspil med kapitelmærkninger tilknyttet de tre konkrete dokumentarudsendelser, der er listet herover. De tre tv-udsendelser er udvalgt, så flere undergenrer inden for dokumentargenren bliver belyst:

- Den forklarende dokumentar ("Svømmestjerner – under overfladen")
- Den observerende dokumentar ("Alt for kliquen (1)")
- Den observerende dokumentar med videodagbog ("Oprør fra ghettoen (3)")

Faglige kategorier
(Max. 3)

Billedet er fra dokumentaren på DR1
Svømmestjerner – under overfladen

Billedet er fra dokumentaren på DR3
Alt for kliquen (1)

Billedet er fra dokumentaren på DR2
Oprør fra ghettoen (3)

Faglig relevans/kompetenceområder

Dokumentargenren hører til gruppen af ikke-fiktive, multimodale tekster. Det er en teksttype, eleverne ofte støde på i fritidslivet, men i et forløb som dette får de mulighed for at undersøge, fortolke og vurdere genren med udgangspunkt i danskfaglige begreber og metoder.

Med baggrund i forløbet her er der stof til et fordybelsesområde, fx med titlen "Dokumentarfilm i dansk". Sidst i dokumentet findes der en oversigt over tvudsendelser på mitcfu.dk, som eleverne kan gå på jagt i, når de selv skal vælge prøveoplæg til den mundtlige prøve i dansk.

Ideer til undervisningen

Det er grundtanken i det følgende forslag til arbejdet med dokumentar, at klassen sammen fordyber sig i tre dokumentarudsendelser som fælles stof.

Dernæst vælger hver enkelt elev, hvilken af de tre dokumentarudsendelser han/hun vil skrive en anmeldelse af.

□ **Forforståelse**

Nævn en række titler på dokumentarudsendelser for eleverne, og tal derefter med dem om spørgsmålene herunder:

Eksempler på dokumentartitler:

9/11 – 10 år efter

Anoreksi – liv eller død

Barack Obama – vejen til sejr

De glemte danskere

De hellige krigere

Delebørn

- ✓ Hvilke dokumentarudsendelser kan I huske at have set? Lav evt. en liste på tavlen.
- ✓ Hvor så I dem, og hvordan blev I opmærksomme på dem?
- ✓ Hvilke formål havde de dokumentarfilm, I har set?
- ✓ Hvem producerer dokumentarudsendelser og –film?
- ✓ Hvad er dokumentaristens rolle i en dokumentarudsendelse?
- ✓ Hvordan er dokumentaristens rolle anderledes end fx en spillefilmsinstruktørs?
- ✓ Hvilke af de genrer, I kender, minder dokumentarudsendelsen mest om?

Eksempler på formål med dokumentarfilm:

at informere at undersøge at lade udvalgte
nøglepersoner komme til orde at sætte fokus
på samfundsrelevante tendenser at afsløre at
skabe debat at underholde

Ofte er der tale om en kombination af flere formål fra listen.

- **Dokumentargenren**
Lad eleverne sidde sammen to og to. Udlevér de fem blå brikker med genrekendetegn herunder til hvert par. Få eleverne til at skrive en sammenhængende genredimension med udgangspunkt i de blå brikker.
- **Søgning på undergenrer**

Få eleverne til at undersøge på nettet, hvad forskellen er på:
den forklarende dokumentar den
observerende dokumentar
videodagbog
Lad dem tilføje undergenrerne til deres genredefinition.

VIRKELIGHEDEN

En dokumentar handler om faktiske personer og virkelige begivenheder og emner.

BYGGESTENENE

Dokumentaristen skaffer sig sit indhold gennem research og benytter sig af kilder for at samle fakta, viden, udtalelser og holdninger.

FORTÆLLEFORMERNE

En dokumentar fortæller typisk om sit indhold gennem: 1) Reportage, 2) Interviews med nøglepersoner, 3) Voice-over

VINKLEN

Dokumentaristen har ligesom journalisten frihed til at vælge en vinkling af sit stof. Derfor er det altid interessant at undersøge, hvilke andre vinkler han/hun alternativt kunne have forfulgt og i det hele taget undersøge dokumentaristens rolle.

STEDET

En dokumentar filmes *on location*, dvs. at kameraet må fange det, der sker lige nu og her, som regel uden mulighed for at gøre om. Det giver ofte dokumentarfilm et autentisk filmsprog med slørede billeder.

- **Se "Svømmestjerner – under overfladen" i fuld længde uden pauser** Følg derefter kapitlemærkningens nedslag og forslag til opgaver, hvor der er et særligt fokus på brug af erfarings-, ekspert- og partskilder, lydspor, farvebrug samt dokumentarens vinkel.

01.	Anslag (SLUT 02:00) Hvordan bygger dokumentaren sit anslag op? Virker anslaget interesseskabende? Hvorfor/hvorfor ikke? Læg også mærke til billedet af Sidse Kehlet på sejrsskammen med de store skygger på Dannebrog i baggrunden. Hvorfor tænker I, at dokumentaristen har valgt dette billede?	00:00:02
02.	Fortællerstemme og musikspor (SLUT 05:56) Dokumentaren benytter sig af en gennemgående fortællerstemme. "Svømmestjerner - under overfladen" hører derfor til undergenren "den forklarende dokumentar". Tal sammen om, hvilken slags fortællerstemme, der er tale om, og hvilken funktion den har? Tal også om, hvordan musiksporet er med til at skabe en stemning.	00:05:24
03.	Kildebrug (SLUT: 12:53) Dokumentaren bygger i høj grad på interviews med forskellige kilder. Hvilke forskellige typer af kilder har udtalt sig indtil nu i dokumentaren? Hvilken funktion har de forskellige kildetyper?	00:12:13
04.	Dokumentarens objektivitet (SLUT 20:32) Filmholdet tager til Australien for at tale med Mark Regan. Det er en stor udgiftspost. Hvorfor tror I, det er så vigtigt for dokumentaristerne at få Mark Regan i tale?	00:19:18
05.	Lyd, farver og billedbeskæring (SLUT:21:29) Interviewoptagelserne af elitesvømmerne suppleres med optagelser af pigerne i andre miljøer, som fx Sidse Kehlet i dette klip. Hvad karakteriserer det miljø, der er valgt som ramme for Sidse? Tal fx om farver, komposition, billedbeskæring, afspilningshastighed og lyd. Hvorfor tror I, dokumentaristerne netop har truffet disse valg?	00:21:17
06.	Dokumentarens vinkling En dokumentar kan ikke vise altting. Derfor er det altid vigtigt at forholde sig til, hvilket udsnit af virkeligheden, man er blevet præsenteret for, men også hvilke elementer ved virkeligheden, dokumentaren udelader. Hvilken vinkel har dokumentaren på historien om svømmelandskabet Danmark? Er der noget ved historien, I undrer jer over? Er der nogle mennesker, I gerne ville have hørt udtale sig? Hvilke andre vinkler kunne man have lagt på samme historie?	00:43:11

Eksempel på opgaver/spørgsmål i forbindelse med kapitelmærkningerne.

- **Se "Alt for klikken (1)" i fuld længde uden pauser**

Følg derefter kapitelmærkningens nedslag og forslag til opgaver, hvor der er et særligt fokus på målgruppe, undergenre, person- og gruppekarakteristik samt tema.

01.	Anslaget (SLUT 01:33) Hvordan bygger dokumentaren sit anslag op? Virker det interesseskabende? Hvorfor/hvorfor ikke? Siger anslaget direkte eller indirekte noget om, hvilken målgruppe dokumentaren henvender sig til?	00:00:00
02.	Dimitri - en del af blokken Lav en personkarakteristik af Dimitri, hvor I både inkluderer de informationer I får via billederne og Dimitris egen fortælling. Lav også en karakteristik af den gruppe, Dimitri er en del af, og beskriv hvilken plads han har i gruppen. Hvilke værdier er vigtige i Blokken? Hvorfor er Dimitri mon endt i netop denne klike?	00:01:32
03.	Signe - gymnasiets elevrådsformand Lav en personkarakteristik af Signe, hvor I både inkluderer de informationer I får via billederne og Signes egen fortælling. Signe harer ikke som de to andre til en bestemt klike på gymnasiet - hvorfor mon ikke?	00:04:35
04.	Lucas - en del af eliten Lav en personkarakteristik af Lucas, hvor I både inkluderer de informationer I får via billederne og Lucas' egen fortælling. Lav også en karakteristik af den gruppe, Lucas er en del af, og beskriv hvilken plads han har i gruppen. Hvilke værdier er vigtige i Eliten? Hvorfor er Lucas mon endt i netop denne klike?	00:12:34
05.	SMS'ernes funktion (SLUT 32:49) Fle gange i dokumentaren ser vi de medvirkendes SMS'er på skærmen. Hvilken funktion har disse SMS'er?	00:32:33
06.	Previews (SLUT 34:26) "Alt for klikken" er en serie på i alt 6-udsendelser. Hver udsendelse afsluttes med et preview af den følgende i serien. Hvorfor kædes udsendelserne sammen på denne måde, tror I? Hvilke forventninger får I til næste udsendelse på baggrund af dette preview?	00:33:38
07.	Undergenren: Den observerende dokumentar Denne dokumentar tilhører undergenren "den observerende dokumentar". Hvordan kan man se det? Hvorfor tror I, filmskaberne har truffet netop dette valg af undergenre til at portrættere livet på et gymnasium?	00:34:27
08.	Tæt på temaet "Alt for klikken" handler grundlæggende om menneskets trang til at gruppere sig og føle et socialt tilhørsforhold. Lav en liste over hvilke fordele og ulemper, der kan være ved at være en del af en gruppe? Hvad er det, der gør, at folk ender i gruppe sammen? Tænk skriv i 5 minutter over, hvilken gruppe du selv tilhører eller gerne vil tilhøre. Hvad er det ved den gruppe, der gør, at du netop føler, du hører til der? Ingen andre skal se, hvad du har skrevet.	00:34:31

- **Se "Oprør fra ghettoen (3)" i fuld længde uden pauser**
Inddel derefter eleverne i grupper, som har til opgave at udarbejde et kapitelsæt med opgaver til en anden gruppe i klassen. Gå således frem:

Hvilke 3-5 spørgsmål er vigtigst at berøre i arbejdet med "Oprør fra ghettoen"?
Skriv dem ned.

Find steder i dokumentaren, hvor jeres spørgsmål er relevante og udarbejd et kapitelsæt til en anden gruppe.

Byt kapitelsæt, og fordyb jer i hinandens arbejdsopgaver.

Den forklarende dokumentars to typer af voice-over

I den forklarende dokumentar bruges ofte en kommenterende fortæller, der opsummerer pointer, forklarer sagens elementer og i det hele taget tager seeren i hånden og hjælper med at forstå sagens rette sammenhæng.

Voice of God: Fortælleren åbenbarer sig kun som stemme.

Voice of authority: Fortælleren er også til stede på billedsiden.

Afslutning på arbejdet med dokumentarfilm

Som afslutning på arbejdet med de tre dokumentarfilm, skal eleverne skrive en anmeldelse af én af udsendelserne. Skriveordren lyder som følger:

Anmeld en dokumentarudsendelse

Du er journalistpraktikant på en landsdækkende avis og skal skrive en anmeldelse af en dokumentarudsendelse, der netop er vist i TV. I

*

*

*

Supplerende materialer

Til videre arbejde (fx uddrag til prøven i mundtlig dansk) kan følgende materialer fra dit CFU eventuelt benyttes:

- ✓ *Skøn, skæv og 98* – ID nr.: TV0000114811
- ✓ *Hunkøn* – ID nr.: TV0000113839
- ✓ *Den døde soldat* – ID nr.: TV0000115731
- ✓ *Den falske rugemor* – ID nr.: TV0000114734
- ✓ *Gina Jaqueline* – midt i en drøm – ID nr.: TV0000113686